

The Adventure of the Blue Carbuncle

I had **called upon**¹ my friend Sherlock Holmes upon the second morning after Christmas, with the intention of wishing him the compliments of the season. He was **lounging**² upon the sofa in a purple **dress-gown**³, a **pipe-rack**⁴ within his reach upon the right, and a pile of **crumpled**⁵ morning papers, evidently newly studied, near at hand. Beside the couch was a wooden chair, and on the angle of the back hung a very **seedy**⁶ and **disreputable**⁷ **hard-felt hat**⁸, much the worse for wear, and cracked in several places. A **lens**⁹ and a **forceps**¹⁰ lying upon the seat of the chair suggested that the hat had been suspended in this manner for the purpose of examination.

“You are engaged,” said I; “perhaps I interrupt you.”

“Not at all. I am glad to have a friend with whom I can discuss my results. The matter is a perfectly trivial one” – he **jerked**¹¹ his thumb in the direction of the old hat – “but there are points in connection with it which are not entirely devoid of interest and even of **instruction**¹².”

¹ to call upon – meglátogat; ² to lounge – heverészik; ³ dress-gown – háziköntös; ⁴ pipe-rack – pipatartó állvány; ⁵ crumpled – gyűrött; ⁶ seedy – elnyűtt; ⁷ disreputable – kopott; ⁸ hard-felt hat – nemezből készült keménykalap; ⁹ lens – nagyító; ¹⁰ forceps – csipesz; ¹¹ to jerk – odabök; ¹² instruction – tanulság

A kék karbunkulus

Karácsony másnapján meglátogattam Sherlock Holmes barátomat, hogy üdvözöljem az ünnep alkalmából. Érkezésemkor bíborszínű háziköntösében a díványon heverészett, tőle jobbra, egy karnyújtásnyira a pipatartó állvány, közvetlen a keze ügyében pedig egy halom gyűrött aznapi újság, melyeket nyilván nemrég olvasott át. A heverő mellett fából faragott szék állt, melynek támláján egy igencsak elnyűtt és kopott, viselésre már aligha alkalmas, több helyen megrepedezett, nemezből készült keménykalap lógott. A szék ülőkéjén heverő nagyító és csipesz arra utalt, hogy Holmes szándékosan akasztotta fel így a fejfedőt, hogy alaposan szemügyre tudja venni.

– Úgy látom, elfoglalt – szólaltam meg –, igazán nem akarom zavarni.

– Épp ellenkezőleg, örülök, hogy alkalmam adódik egy barátommal megvitatni a következtetéseimet. A szóban forgó eset teljesen jelentéktelen – hüvelykujjával az ócska kalap felé bökött –, ám van itt néhány apróság, mely számot tarthat némi érdeklődésre, sőt akár tanulsággal is szolgálhat.

I seated myself in his armchair and warmed my hands before his **crackling**¹ fire, for a sharp frost had set in, and the windows were thick with the ice crystals. “I suppose,” I remarked, “that, **homely**² as it looks, this thing has some deadly story linked on to it – that it is the clue which will guide you in the solution of some mystery and the punishment of some crime.”

“No, no. No crime,” said Sherlock Holmes, laughing. “Only one of those **whimsical**³ little incidents which will happen when you have four million human beings all **jostling**⁴ each other within the space of a few **square miles**⁵. Amid the action and reaction of so dense a **swarm**⁶ of humanity, every possible combination of events may be expected to take place, and many a little problem will be presented which may be striking and bizarre without being criminal. We have already had experience of such.”

“So much so,” I remarked, “that of the last six cases which I have added to my notes, three have been entirely free of any legal crime.”

“Precisely. You allude to my attempt to recover the Irene Adler papers, to the singular case of Miss Mary Sutherland, and to the adventure of the man with the twisted lip. Well, I have no doubt that this small matter will fall into the same innocent category. You know Peterson, the **commissionaire**⁷?”

“Yes.”

“It is to him that this **trophy**⁸ belongs.”

“It is his hat.”

¹ crackling – pattogó; ² homely – semmitmondó; ³ whimsical – különös; ⁴ to jostle – összezsúfolódik; ⁵ square mile – kb. 2,6 km²; ⁶ swarm – tolongás; ⁷ commissionaire – küldönc; ⁸ trophy – zsákmány

Letelepedtem hát egy karosszékbe, s megmelengettem kezemet a pattogó tűznél, mivel odakinn már erősen fagyott, s az ablak üvegére vastag rétegben rakódott a jégkristály.

– Úgy vélem – jegyeztem meg –, hogy bármilyen semmitmondónak tűnik is, ez az ócska kalap valami vérfagyasztó történethez kapcsolódik, kulcs, melynek segítségével feltárja a rejtélyt, és jogos büntetést mér az elkövetőkre.

– Egyáltalán nem, bűntényről szó sincs – felelte Sherlock Holmes nevetve. – Csupán azon különös esetek egyikével állunk szemben, melyek bármikor megtörténhetnek, ha négy-millió emberi lény zsúfolódik össze néhány négyzetmérföldön. Ilyen tolongásban a különböző hatások és ellenhatások következtében az események bármilyen lehetséges kombinációja előfordulhat, és számtalan olyan apró probléma adódhat, mely meghökkentő és különös, anélkül azonban, hogy a háttérben konkrét bűntény volna. Nem egy hasonló esettel volt már dolgunk.

– Való igaz – tettem hozzá –, hogy a legutóbbi hat történet közül, melyeket feljegyeztem, háromban egyáltalán nem volt semmiféle bűntett.

– Pontosan. Ha nem tévedek, arra az emlékezetes ügyre utalt, melynek során Irene Adler papírjait igyekeztem visszaszerezni, valamint Mary Sutherland rendkívül különös esetére, illetve a ferde szájú fickó elképesztő kalandjára gondolt. Nos hát, ez a mostani kis ügy is kétségkívül ebbe az ártatlan kategóriába lesz majd sorolható. Ismeri Petersont, a küldöncöt?

– Igen.

– Ez az ő zsákmánya.

– Vagyis az ő kalapja.

“No, no; he found it. Its owner is unknown. I beg that you will look upon it not as a **battered**¹ **billycock**² but as an intellectual problem. And, first, as to how it came here. It arrived upon Christmas morning, in company with a good fat goose, which is, I have no doubt, roasting at this moment in front of Peterson’s fire. The facts are these: about four o’clock on Christmas morning, Peterson, who, as you know, is a very honest fellow, was returning from some small **jollification**³ and was making his way homeward down Tottenham Court Road. In front of him he saw, in the gaslight, a tallish man, walking with a slight **stagger**⁴, and carrying a white goose slung over his shoulder. As he reached the corner of Goodge Street, a row broke out between this stranger and a little knot of **roughs**⁵. One of the latter knocked off the man’s hat, on which he raised his stick to defend himself and, swinging it over his head, smashed the shop window behind him. Peterson had rushed forward to protect the stranger from his **assailants**⁶; but the man, shocked at having broken the window, and seeing an official-looking person in uniform rushing towards him, dropped his goose, **took to his heels**⁷, and vanished amid the labyrinth of small streets which lie at the back of Tottenham Court Road. The roughs had also fled at the appearance of Peterson, so that he was left in possession of the field of battle, and also of the **spoils of victory**⁸ in the shape of this battered hat and a most **unimpeachable**⁹ Christmas goose.”

“Which surely he restored to their owner?”

¹ battered – viharvert; ² billycock – keménykalap; ³ jollification – mulatság; ⁴ stagger – imbolygás; ⁵ rough – gazfickó; ⁶ assailant – támadó; ⁷ to take to one’s heels – elmenekül; ⁸ spoils of victory – hadzsákmány; ⁹ unimpeachable – kifogástalan

– Nem, nem az övé, csak találta. A tulajdonos kiléte ismeretlen. Nagyon kérem, hogy ne csupán a viharvert fejedőt lássa ebben a kalapban, hanem tekintse inkább afféle szellemi kihívásnak. Először elmesélem, miként jutott hozzám. Karácsony reggelén került ide egy szép hizott liba társaságában, amely, ha nem tévedek, jelen pillanatban éppen Petersonék konyhájában pirulgat. A tények a következők: karácsony reggel, olyan négy óra tájt Peterson, akiről köz tudott, hogy rendkívül becsületes fickó, egy kis multság után épp hazafelé tartott a Tottenham Court Roadon. A gázlámpák fényében látta, hogy enyhén imbolyogva ott bandukol előtte egy magas alak, aki vállán átvette egy fehér libát cipel. Amint azonban a Goodge Street sarkához ért, egy csapat gazfickó támadt rá, s verekedés tört ki közöttük. Az egyikük leverte az idegen fejéről a kalapot, mire ő védekezően fölemelte a sétatálcáját, hadonászni kezdett vele, s bezúzta a mögötte levő kirakat üvegét. Peterson rögvest odasietett az illető védelmére, a fickó azonban, aki megijedt attól, hogy betörte az ablakot, s egy egyenruhás, rendőrökülsejű egyén közeledik felé, sebtében elhajította a libát, sarkon fordult, s egy szempillantás alatt nyoma veszett a Tottenham Court Road mögötti szűk sikátorok labirintusában. Peterson megjelenésekor a gazfickók is elináltak, így hát egyedül maradt a csatatéren, s – eme viseltes fejedő, továbbá egy minden szempontból kifogástalan karácsonyi liba formájában – övé lett a hadizsákmány is.

– Melyet kétségkívül visszaszolgáltatót jogos tulajdonosának?

“My dear fellow, there lies the problem. It is true that ‘For Mrs. Henry Baker’ was printed upon a small card which was tied to the bird’s left leg, and it is also true that the initials ‘H. B.’ are legible upon the **lining**¹ of this hat, but as there are some thousands of Bakers, and some hundreds of Henry Bakers in this city of ours, it is not easy to restore lost property to any one of them.”

“What, then, did Peterson do?”

“He brought round both hat and goose to me on Christmas morning, knowing that even the smallest problems are of interest to me. The goose we retained until this morning, when there were signs that, in spite of the slight frost, it would be well that it should be eaten without unnecessary delay. Its finder has carried it off, therefore, to fulfil the ultimate destiny of a goose, while I continue to retain the hat of the unknown gentleman who lost his Christmas dinner.”

“Did he not advertise?”

“No.”

“Then, what clue could you have as to his identity?”

“Only as much as we can deduce.”

“From his hat?”

“Precisely.”

“But you are joking. What can you gather from this old battered felt?”

“Here is my lens. You know my methods. What can you gather yourself as to the individuality of the man who has worn this article?”

I took the **tattered**² object in my hands and turned it over rather **ruefully**³. It was a very ordinary black hat of the usual

¹ lining – bélés; ² tattered – elnyűtt; ³ ruefully – gyászos képpel

– Éppen ez a probléma, drága barátom. Igaz ugyan, hogy a madár bal lábára kötözött kis cédulán az állt, hogy „Mrs. Henry Baker” részére, s az is igaz, hogy a kalap bélésén világosan kivehető a H. B. monogram, de miután városunkban ezrével élnek Bakerek, s százával Henry Bakerek, cseppet sem egyszerű bármelyiküknek is visszajuttatni elveszett tulajdonát.

– Mit tett hát Peterson?

– Karácsony reggelén beállított hozzám a kalappal és a libával, hisz jól tudta, hogy még a legapróbb probléma sem érdemtelen a számomra. A szárnyas is itt volt ma reggelig, egészen addig, amíg nyilvánvalóvá nem vált, hogy elfogyasztása a kinti hideg ellenére sem tűr további halasztást. A szerencsés megtaláló ezért hazavitte, hogy végzete beteljesedjék rajta, én pedig továbbra is itt őrzöm az ismeretlen úr kalapját, aki elveszítette a karácsonyi vacsoráját.

– Nem adott föl hirdetést?

– Nem.

– Akkor mi vezeti nyomra, hogy megtalálja az illetőt?

– A következtetések.

– Melyek alapja ez a kalap lenne?

– Pontosan.

– Ezt nem mondhatja komolyan! Mi a csudára jöhet rá ennek az ócska fejfedőnek a segítségével?

– Tessék a nagyítóm. Ön jól ismeri a módszereimet. Mi a véleménye arról az emberről, aki ezt a kalapot hordta?

Kezembe vettem az elnyűtt tárgyat, és gyászos képpel méregettem. Teljesen szokványos, gömbölyű, kemény, fekete

round shape, hard and much the worse for wear. The lining had been of red silk, but was a good deal discoloured. There was no maker's name; but, as Holmes had remarked, the initials "H. B." were **scrawled**¹ upon one side. It was **pierced**² in the **brim**³ for a **hat-securer**⁴, but the elastic was missing. For the rest, it was cracked, exceedingly dusty, and spotted in several places, although there seemed to have been some attempt to hide the discoloured patches by **smearing**⁵ them with ink.

"I can see nothing," said I, handing it back to my friend.

"On the contrary, Watson, you can see everything. You fail, however, to reason from what you see. You are too timid in drawing your **inferences**⁶."

"Then, pray tell me what it is that you can infer from this hat?"

He picked it up and gazed at it in the **peculiar introspective fashion**⁷ which was characteristic of him. "It is perhaps less suggestive than it might have been," he remarked, "and yet there are a few inferences which are very distinct, and a few others which represent at least a strong balance of probability. That the man was highly intellectual is of course obvious **upon the face of it**⁸, and also that he was fairly well-to-do within the last three years, although he has now fallen upon evil days. He had **foresight**⁹, but has less now than formerly, pointing to a moral **retrogression**¹⁰, which, when taken with the decline of his fortunes, seems to indicate some evil influence, probably drink, at work upon him. This may

¹ to scrawl – ír; ² to pierce – átlyukaszt; ³ brim – karima; ⁴ hat-securer – kalapgumi; ⁵ to smear – beken; ⁶ inference – következtetés; ⁷ peculiar introspective fashion – sajátos fürkésző mód; ⁸ upon the face of it – első pillantásra; ⁹ foresight – előrelátás; ¹⁰ retrogression – hanyatlás

kalap volt, viselésre már aligha alkalmas állapotban. A bélése valaha piros selyemből készült, de már teljesen megfakult. A gyártó neve nem volt beleírva, de ahogy Holmes megjegyezte, az egyik oldalon valóban ott állt a H. B. monogram. A karimája át volt lyukasztva a kalapgumi számára, a gumi azonban már nem volt meg. Összességében siralmas látványt nyújtott, rettentő poros volt, és számos folt éktelenkedett rajta, bár úgy tűnt, hogy a gazdája tett némi erőfeszítést, hogy tintával eltüntesse a halvány foltokat.

– Semmi különöset nem látok rajta – adtam vissza a kalapot barátomnak.

– Épp ellenkezőleg, Watson, lát maga mindent, csak épp nem hajlandó levonni belőle a következtetéseket. Túlságosan félénk és szégyenlős.

– Ez esetben könyörgöm, árulja el, hogy ön mire következtet ebből a tökfödőből?

Holmes fölvette a kalapot, és sajátos, fürkésző pillantásával vizsgálgatni kezdte.

– Lehetséges, hogy kevesebbet árul el a viselőjéről, mint gondoltam – jegyezte meg –, mégis levonhatunk belőle egykét elég nyilvánvaló következtetést, továbbá néhány olyat, melyek helytállósága legalábbis igen valószínű. Az természetesen első pillantásra látszik, hogy az illető rendkívüli szellemi adottságokkal megáldott ember, s az elmúlt három év során meglehetősen jómódban élt, ám mostanában ínséges idők köszöntöttek rá. Továbbá eléggé előrelátó és körültekintő természetű, mely tulajdonság mostanság kevésbé jellemző rá, mint korábban, s ez nyilvánvaló erkölcsi hanyatlásra utal. Ez a tényező anyagi helyzetének romlásával karöltve valamiféle romboló hatás jelenlétét valószínűsíti, könnyen lehet, hogy iszákosságról van szó, mely egyúttal ma-

account also for the obvious fact that his wife has ceased to love him.”

“My dear Holmes!”

“He has, however, retained some degree of self-respect,” he continued, disregarding my **remonstrance**¹. “He is a man who leads a **sedentary life**², goes out little, is out of training entirely, is middle-aged, has **grizzled hair**³ which he has had cut within the last few days, and which he **anoints**⁴ with **lime-cream**⁵. These are the more patent facts which are to be deduced from his hat. Also, by the way, that it is extremely improbable that he has gas laid on in his house.”

“You are certainly joking, Holmes.”

“Not in the least. Is it possible that even now, when I give you these results, you are unable to see how they are attained?”

“I have no doubt that I am very stupid, but I must confess that I am unable to follow you. For example, how did you deduce that this man was intellectual?”

For answer Holmes clapped the hat upon his head. It came right over the forehead and settled upon the **bridge of his nose**⁶. “It is a question of **cubic capacity**⁷,” said he; “a man with so large a brain must have something in it.”

“The decline of his fortunes, then?”

“This hat is three years old. These flat brims curled at the edge came in then. It is a hat of the very best quality. Look at the band of **ribbed silk**⁸ and the excellent lining. If this man could afford to buy so expensive a hat three years ago,

¹ remonstrance – tiltakozás; ² sedentary life – ülő életmód; ³ grizzled hair – őszes haj; ⁴ to anoint – bedörzsöl; ⁵ lime-cream – mézstej; ⁶ bridge of nose – ornyereg; ⁷ cubic capacity – térfogat; ⁸ ribbed silk – bordázott selyem

gyarázatot ad arra a kézenfekvő tényre is, hogy a felesége miért nem szereti már.

– Az Isten szerelmére, drága barátom!

– Mindezek ellenére azonban maradt még benne némi önbecsülés – folytatta Holmes, tiltakozásomat figyelmen kívül hagyva. – Ülő életmódot folytat, ritkán mozdul ki otthonról, fizikai állóképességét tekintve meglehetősen rossz formában van, középkorú, őszes haját nemrég vágatta rövidre, és mésztejjel dörzsölte be. Ezek azok a legnyilvánvalóbb tények, melyekre a kalap segítségével következtetni lehet. És még egy apróság: több mint valószínű, hogy nincs gázvilágítás az otthonában.

– Ön minden bizonnyal csak tréfál, Holmes!

– A legkevésbé sem. Hogyan lehetséges, hogy miután Ön elé tártam minden kézenfekvő következtetést, még most sem látja, mi vezetett el hozzájuk?

– Egy pillanatig sem kételkedem saját együgyűségemben, de meg kell vallanom, hogy képtelen vagyok követni önt. Példának okáért, honnan veszi, hogy az emberünk szellemi képességek dolgában annyira jól áll?

Válaszképpen Holmes a fejébe csapta a kalapot, mely lecsúszott a homlokán, s végül az ornyergén állapotott meg.

– A térfogat, kedves barátom! Egy ekkora agyban már kell lennie valaminek, nem gondolja?

– No és az anyagi helyzet romlása?

– Ezt a kalapot három éve vásárolták, ugyanis ez a fajta lapos, a szélein felkunkorodó karima akkor jött divatba. Elsőrendű minőség, igazi mestermunka. Nézze csak a bordázott selyemszalagot és ezt a csodálatos bélést. Ha ez a fickó három évvel ezelőtt megengedhetett magának egy ilyen ka-

and has had no hat since, then **he has** assuredly **gone down in the world**¹.”

“Well, that is clear enough, certainly. But how about the foresight and the moral retrogression?”

Sherlock Holmes laughed. “Here is the foresight,” said he putting his finger upon the little disc and **loop**² of the hat-securer. “They are never sold upon hats. If this man ordered one, it is a sign of a certain amount of foresight, since he **went out of his way**³ to take this precaution against the wind. But since we see that he has broken the elastic and has not troubled to replace it, it is obvious that he has less foresight now than formerly, which is a distinct proof of a weakening nature. On the other hand, he has **endeavoured**⁴ to conceal some of these stains upon the felt by **daubing**⁵ them with ink, which is a sign that he has not entirely lost his self-respect.”

“Your reasoning is certainly **plausible**⁶.”

“The further points, that he is middle-aged, that his hair is grizzled, that it has been recently cut, and that he uses lime-cream, are all to be gathered from a close examination of the lower part of the lining. The lens discloses a large number of hair-ends, clean cut by the scissors of the barber. They all appear to be adhesive, and there is a distinct odour of lime-cream. This dust, you will observe, is not the **gritty**⁷, gray dust of the street but the **fluffy**⁸ brown dust of the house, showing that it has been hung up indoors most of the time; while the marks of moisture upon the inside are proof

¹ he has gone down in the world – lecsúszott; ² loop – csomó; ³ to go out of one’s way to do sg – nem sajnálja a fáradságot vmire; ⁴ to endeavor – igyekszik; ⁵ to daub – beken; ⁶ plausible – hihető; ⁷ gritty – szemcsés; ⁸ fluffy – vattaszerű

lapot, azóta viszont nem vett újat, az nem jelenthet mást, mint hogy lecsúszott.

– Nos, rendben, mindez világos, kétségtelen tény. De árulja el, honnan szedte az előrelátást és az erkölcsi hanyatlást? Sherlock Holmes fölnevetett.

– Tessék, itt az előrelátás – szólta, és rámutatott a kalapgumit tartó apró karikára és rajta a kis csomóra. – Kalapot így, ezzel együtt nem árulnak, az illetőnek külön meg kellett rendelnie, ez pedig bizonyos előrelátásra utal a részéről, hisz nem sajnálta a fáradságot, hogy óvintézkedést tegyen a szél ellen. A gumi azonban elszakadt, ő pedig nem pótolta, nyilvánvaló tehát, hogy mostanában kevésbé körültekintő, s ez a tény ékesszóló bizonyítéka gyengülő jellemének. Másrészt viszont igyekezett tintával eltüntetni a kalapján éktelenkedő foltokat, melynek alapján kézenfekvő a feltételezés, hogy az emberünk még nem veszítette el teljesen az önbecsülését.

– Az okfejtése valóban hihetően hangzik.

– A többi következtetés pedig, miszerint akit keresünk, középkorú, őszes, nemrég vágatott hajat, és mézstejet használ, mind a bélés alsó részének az alapos vizsgálatából adódik. Nagyító alatt jól láthatóak a borbély ollója nyomán lehullott apró hajvégek, melyek a béléshez tapadnak, és a mézstej sajátos illatát árasztják. Azután nézze csak ezt a koszt itt, ez nem az utca szemcsés, szürke pora, sokkal inkább a lakásban előforduló barnás, vattaszerű pormacska, mely arra utal, hogy a kérdéses tárgy többnyire otthon lóg a fogason. Továbbá a nedvesség hagyta nyomok itt belül nyilvánvaló jelei

positive that the wearer perspired very freely, and could therefore, hardly be in the best of training.”

“But his wife – you said that she had ceased to love him.”

“This hat has not been brushed for weeks. When I see you, my dear Watson, with a week’s accumulation of dust upon your hat, and when your wife allows you to go out in such a state, I shall fear that you also have been unfortunate enough to lose your wife’s affection.”

“But he might be a bachelor.”

“Nay, he was bringing home the goose as a **peace-offering**¹ to his wife. Remember the card upon the bird’s leg.”

“You have an answer to everything. But how on earth do you deduce that the gas is not laid on in his house?”

“One **tallow**² stain, or even two, might come by chance; but when I see no less than five, I think that there can be little doubt that the individual must be brought into frequent contact with burning tallow – walks upstairs at night probably with his hat in one hand and a **guttering**³ candle in the other. Anyhow, he never got tallow-stains from a **gas-jet**⁴. Are you satisfied?”

“Well, it is very **ingenious**⁵,” said I, laughing; “but since, as you said just now, there has been no crime committed, and no harm done save the loss of a goose, all this seems to be rather a waste of energy.”

Sherlock Holmes had opened his mouth to reply, when the door flew open, and Peterson, the commissionaire, rushed into the apartment with flushed cheeks and the face of a man who is **dazed**⁶ with astonishment.

¹ peace-offering – engesztelő ajándék; ² tallow – viasz; ³ guttering – csöpögő; ⁴ gas-jet – gázlámpa; ⁵ ingenious – elmés; ⁶ dazed – elképedt

annak, hogy az úr erősen verejtékezik, vagyis valószínűleg nincs éppen a legjobb formában.

– És a felesége? Az imént azt állította, hogy már nem érez vonzalmat a férje iránt.

– Ezt a kalapot itt már hetek óta nem kefélték ki. Ha egyszer csak, kedves Watson, ne adj’ Isten, egy heti porral a kalapján állítana be hozzám, s a felesége nem kifogásolná, hogy Ön ilyen öltözékben kitegye a lábát otthonról, nos abban az esetben, drága barátom, komolyan tartanék tőle, hogy Ön sajnálatos módon elveszítette hitvese szeretetét.

– Hiszen az is lehet, hogy nőtlen!

– Teljességgel kizárt, azt a libát engesztelő ajándéku szánta a feleségének. Gondoljon csak a szárnyas bal lábára kötött cetlire.

– Önnek mindenre van válasza. De azt vajon mi a csuda alapján képzelte, hogy nincs az otthonában gázvilágítás?

– Egy vagy két viaszfolt még akár véletlen is lehet, amikor azonban több mint öt van belőle, akkor erősen gyanítható, hogy a kérdéses személy meglehetősen gyakran kerül érintkezésbe égő viasszal, valószínűleg éjjelente, mikor egyik kezében a kalapjával, másikban pedig egy csöpögő gyertyával fölfelé tart az emeletre. Egy gázlámpa mindenestre nem hagy viaszfoltokat. Sikerült kielégítenem a kíváncsiságát?

– Mindez valóban rendkívül elmés – feleltem nevetve –, de mivel, amint nemrég ön is megjegyezte, semmiféle bűntény nem történt, és – az egy liba elvesztését leszámítva – senkinek semmiféle kára nem származott, az iménti eszme-futtatás pusztán energiapocsékolásnak tűnik számomra.

Sherlock Holmes épp válaszra nyitotta a száját, amikor kivágódott az ajtó, s a szobába kipirulva és a döbbenettől értetlen arckifejezéssel berontott Peterson, a küldönc.

“The goose, Mr. Holmes! The goose, sir!” he **gasp**¹.

“Eh? What of it, then? Has it returned to life and **flapped**² off through the kitchen window?” Holmes twisted himself round upon the sofa to get a fairer view of the man’s excited face.

“See here, sir! See what my wife found in its **crop**³!” He held out his hand and displayed upon the centre of the palm a brilliantly scintillating blue stone, rather smaller than a bean in size, but of such purity and radiance that it twinkled like an electric point in the dark hollow of his hand.

Sherlock Holmes sat up with a whistle. “**By Jove**⁴, Peterson!” said he, “this is **treasure trove**⁵ indeed. I suppose you know what you have got?”

“A diamond, sir? A precious stone. It cuts into glass as though it were **putty**⁶.”

“It’s more than a precious stone. It is *the* precious stone.”

“Not the Countess of Morcar’s blue carbuncle!” I **ejaculated**⁷.

“Precisely so. I ought to know its size and shape, seeing that I have read the advertisement about it in *The Times* every day lately. It is absolutely unique, and its value can only be **conjectured**⁸, but the reward offered of £1000 is certainly not within a twentieth part of the market price.”

“A thousand pounds! Great Lord of mercy!” The commissioner **plumped down**⁹ into a chair and stared from one to the other of us.

“That is the reward, and I have reason to know that there are sentimental considerations in the background which

¹ to gasp – liheg; ² to flap – repül; ³ crop – begy; ⁴ by Jove! – Jupiterre!; – ⁵ treasure trove – talált kincs; ⁶ putty – gitt, itt: vaj; ⁷ to ejaculate – felkiált; ⁸ to conjecture – találgat; ⁹ to plump down – lerogy

– A liba, Mr. Holmes! A liba, uram! – lihegte.

– Nos? Mi történt vele? Csak nem éledt föl és repült ki a konyhaablakon?

Holmes hátrafordult a díványon, hogy jobban lássa a látogató izgatott arcát.

– Ezt nézze, uram! Nézze csak, mit talált a begyében a feleségem!

Ezzel kinyújtotta a kezét, és a tenyerén ott ragyogott egy szikrázóan csillogó kék kő, valamivel kisebb egy babszemnél, de olyan tisztán sugárzott, hogy holmi kis világítótestnek tűnt a küldönc markának sötét üregében.

Sherlock Holmes halkan füttyentett, és felült.

– Jupiterre, Peterson! – szólt. – Ez aztán a kincs! Feltételezem, hogy tisztában van azzal, mit talált?

– Egy gyémánt, uram? Egy drágakő. Úgy vágja az üveget, mintha vajból lenne.

– Ez nem csupán egy drágakő, hanem *a* drágakő.

– Csak nem Morcar grófnő kék karbunkulusa?! – kiáltottam fel.

– De bizony, pontosan az. Jól tudom, mekkora és milyen a formája, tekintve, hogy az utóbbi időben mindennap elolvastam a *Times* róla szóló cikkeit. Egyedülálló darab, értékét csupán találgatni lehet, de a becsületes megtalálónak felajánlott 1000 fontos jutalom a kő piaci árának kétségkívül még a huszadrészét sem teszik ki.

– Ezer font! Magasságos Isten!

Peterson lerogyott egy székre, s felváltva bámult hol egyikünkre, hol másikunkra.

– S ez csak a hivatalos jutalom, azonban jó okom van feltételezni, hogy a grófnő, miután érzelmi szálak fűzik a gyé-

would induce the Countess to part with half her fortune if she could but recover the gem.”

“It was lost, if I remember aright, at the Hotel Cosmopolitan,” I remarked.

“Precisely so, on December 22d, just five days ago. John Horner, a **plumber**¹, was accused of having abstracted it from the lady’s **jewel-case**². The evidence against him was so strong that the case has been referred to the **Assizes**³. I have some account of the matter here, I believe.” He **rummaged**⁴ amid his newspapers, glancing over the dates, until at last he **smoothed one out**⁵, doubled it over, and read the following paragraph:

“Hotel Cosmopolitan Jewel Robbery. John Horner, 26, plumber, was brought up upon the charge of having upon the 22d **inst.**⁶, abstracted from the jewel-case of the Countess of Morcar the valuable gem known as the blue carbuncle. James Ryder, **upper-attendant**⁷ at the hotel, gave his evidence **to the effect that**⁸ he had shown Horner up to the dressing-room of the Countess of Morcar upon the day of the robbery in order that he might **solder**⁹ the second **bar of the grate**¹⁰, which was loose. He had remained with Horner some little time, but had finally been called away. On returning, he found that Horner had disappeared, that the **bureau**¹¹ had been forced open, and that the small **morocco casket**¹² in which, as it afterwards transpired, the Countess

¹ plumber – vízvezeték-szerelő; ² jewel-case – ékszeres ládika; ³ Assizes – esküdtbíróóság; ⁴ to rummage – kotorászik; ⁵ to smooth out – kisimít; ⁶ inst. – instant rövid.: folyó hó; ⁷ upper-attendant – szobafőnök; ⁸ to the effect that – úgy; ⁹ to solder – megforraszt; ¹⁰ bar of the grate – kandallórács; ¹¹ bureau – szekreter; ¹² morocco casket – szattyánbőrrel bevont doboz

mánthoz, akár a fele vagyonát is rááldozná, hogy visszakaphassa a kincsét.

– Ha nem tévedek, a Cosmopolitan Hotelben tűnt el.

– Így igaz, december 22-én történt, mindössze öt napja. Egy John Horner nevezetű vízvezeték-szerelőt vádoltak azzal, hogy ellopta a drágakövet a hölgy ékszeresládikájából. A bizonyítékok annyira nyilvánvalóak voltak, hogy az ügyet az esküdtbíróság hatáskörébe utalták. Ha jól emlékszem, van itt egy kis összefoglaló az esetről.

Kotorászni kezdett az újságok között, átfutotta a dátumokat, végül előhúzott egy lapot, kisimította majd félbehajtotta, s fennhangon a következőket olvasta:

Ékszerrablás a Cosmopolitan Hotelben. Bíróság elé állították John Horner (26) vízvezeték-szerelőt azzal a váddal, hogy f. hó 22. napján eltulajdonította Morcar grófnő ékszerdobozából a kék karbunkulus néven ismert értékes drágakövet. James Ryder, a szálloda szobafőnöke úgy nyilatkozott, hogy a rablás napján ő vezette föl John Hornert Morcar grófnő öltözőjébe, hogy a kandalló második rácsát, mely meglazult, megforrassza. Egy darabig ott volt a szobában Hornerrel, majd el kellett mennie. Mire visszatért, Hornernek hűlt helye volt, a szekreter ajtaját kifeszítették, és a kis, szattyánbőrrel bevont doboz, melyben – ahogy később megállapításra került – a grófnő az ékszereit tartotta, üresen he-